

Plenum

Onsdag 26.10.2022 kl. 14.00—18.33

7. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av konsument-skyddslagen, 13 § i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna och 5 kap. 3 § i rättegångsbalken

Regeringens proposition RP 218/2022 rd

Remissdebatt

Talman Matti Vanhanen: Ärende 7 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Tal-manskonferensen föreslår att ärendet remitteras till ekonomiutskottet.

För remissdebatten reserveras i detta skede högst 30 minuter. Vid behandlingen av ären-det följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet. — Debatt, minister Henriksson.

Debatt

15.19 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhe-mies, värderade talman! Eduskunnalle on toimitettu kuluttajansuojalain ja eräiden muiden lakien muuttamista koskeva hallituksen esitys. Esityksellä tehostetaan kuluttajaluottoja koskevaa sääntelyä. Hallituksen tavoite on vähentää kuluttajaluottoihin liittyviä velkaon-gelmia. Lisäksi esityksen tavoitteena on ohjata kuluttajaluottojen hinnoittelua ja markki-nointia yhteiskunnallisesti hyväksyttävämpään suuntaan sekä estää luotonottoon ja maksa-miseen liittyviä väärinkäytöksiä.

Ehdotuksen mukaan kuluttajaluottojen korkokatto laskettaisiin nykyisestä 20 prosentis-ta 15 prosenttiin. Samalla korkokatto sidottaisiin viitekorkoon siten, ettei luottosopimuk-sen mukainen korko voisi nousta yli 20 prosentin. Edelleen hallitus ehdottaa hyvän luoto-nantotavan sisältöä koskevan säännöksen tarkentamista sekä elinkeinonharjoittajalle ase-tettavaa velvollisuutta esittää tarjolla olevat maksutavat verkkokaupassa siten, että muut kuin luotolliset maksutavat esitetään ensimmäisinä.

Lisäksi ehdotetaan muutoksia henkilöllisyyden todentamisvelvollisuutta koskevaan sääntelyyn. Tarve muutoksiin heräsi niin kutsutun Vastaamo-tapauksen johdosta. Toden-tamisvelvollisuus laajenisi koskemaan hyödykesidonnaisia kertaluottoja ja kaikkia tilan-teita, joissa verkko-ostokset maksetaan laskulla.

Värderade talman! Regeringen föreslår ändringar i konsumentskyddslagstiftningen, lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna och rättegångsbalken. Änd-ringarna föreslås för att minska skuldproblemen i samband med konsumentkrediter. Vi be-höver förebygga överskuldsättning och göra prissättningen av krediter mer skälig. Prissätt-ningen och marknadsföringen av konsumentkrediter styrs nu i en riktning som är samhäl-leligt mer godtagbar. Regeringen föreslår att räntetaket för konsumentkrediter sänks från

Punkt i protokollet PR 116/2022 rd

nuvarande 20 procent till 15 procent. Samtidigt ska räntetaket bindas till den referensränta som avses i räntelagen, dock så att räntan enligt kreditavtalet inte heller då får överstiga 20 procent.

Kuluttajasuojaviranomaisille annettaisiin mahdollisuus määrätä elinkeinonharjoittajalle seuraamusmaksu uusien säännösten rikkomisesta. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2023 jälkipuoliskolla siten, että niiden vahvistamisen ja voimaantulon välille jäisi noin puolen vuoden siirtymäaika. Korkokattosäätelyä sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin jatkuvaa luottoa koskeviin sopimuksiin siltä osin kuin kyse on lain voimaantulon jälkeisistä uusista nostoista.

Värderade talman! Med den här delvis retroaktiva regleringen vill man säkra en jämlik behandling av gäldenärerna, då bestämmelserna gällande konsumentkrediter har ändrats i flera omgångar under de senaste åren, och följaktligen tillämpas olika bestämmelser på olika kreditavtal beroende på tidpunkten för ingående av avtalet.

Arvoisa puhemies! Tässä tämä esittely. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu jatkuu. — Edustaja Räsänen.

15.23 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on erittäin kannatettava ja ajankohtainen ja liittyy tuohon keskusteluun, mitä jo aiemmin kävimme tästä suomalaisen velkaantumisesta. Tällä hetkellä suomalaiset kotitaloudet velkaantuvat enemmän kuin koskaan. Moni valitettavasti ratkoo ongelmia ottamalla lisää vakuudettomia pikavippejä, ja suurimmissa ongelmissa ovat yksin asuvat henkilöt ja myös yksinhuoltajat. Todellakin tämä esitys, jonka hallitus nyt antaa, on kannatettava. Tässä tätä kuluttajaluottojen korkokattoa laskettaisiin 20 prosentista 15 prosenttiin ja lisäksi hillittäisiin näiden pikavippien markkinointia.

Kuluttajaliiton pääsihteeri on julkisuudessa kommentoinut tätä lakiesitystä, ja hän on toivonut vielä enemmän tiukennuksia pikavippien markkinointiin seuraavin sanoin: ”Meillä on monia tuotteita, joita ei saa vapaasti markkinoida: alkoholi, lääkkeet, tupakka. Me näemme, että myös pikavipit ovat sellainen tuoteryhmä. Kuluttajaliiton mukaan kaikkien korkeakorkoisten luottojen ja niiden markkinoinnin pitäisi olla kiellettyä.” Eli siellä olisi vielä tiukempi linja tähän markkinointiin.

Mutta joka tapauksessa on hyvä, että tässä mennään eteenpäin, ja toivon mukaan tämä esitys myös omalta osaltaan hillitsee tätä velkaantumista ja ylivelkaantumista ja myös niitä ongelmia, joista äsken keskustelimme ulosoton kohdalla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Adlercreutz.

15.25 Anders Adlercreutz r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Det är bra att regeringen aktivt har tagit fram olika åtgärder för att bekämpa överskuldsättning, ett problem som vi sannerligen inte kan blunda för. Den föreslagna ändringen, att sänka räntetaket för konsumentkrediter från nuvarande 20 procent till 15 procent plus referensränta, är en viktig och balanserad åtgärd.

Punkt i protokollet PR 116/2022 rd

Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt paljon toimia ylivelkaantumisen hillitsemiseksi, ja hyvä niin. Se on asia, josta me tässä salissakin ollaan keskusteltu toistuvasti. Ollaan esimerkiksi perustettu positiivinen luottorekisteri ja panostettu talousneuvontaan, mikä on hyvä asia. Se, että peruskouluun yhä enenevässä määrin myöskin on tuotu yritysosaamisen opettamista, on tämän rinnalla myöskin hyvä asia. Itse näen, että juuri nämä ennalta ehkäisevät toimet ja tiedon lisääminen ovat hyvin tärkeässä asemassa tämän työn osalta. Tiedämme, että esimerkiksi suomalaisoppilaiden talousosaaminen on korkeaa mutta osaamisessa on suurta vaihtelua.

Nyt käsillä oleva esitys on selkeä ja tasapainoinen kokonaisuus, ja sillä on tärkeä tavoite kohtuullistaa erityisesti suurten ja pitkällä laina-ajalla myönnettyjen luottojen hinnoittelua, mikä on hyvä asia. Kiitos tästä esityksestä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

15.26 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Pikavipit ovat ylivelkaantuneelle sudenkuoppa, ja liian moni joutuu turvautumaan niihin tiukassa tilanteessa. Käsittelyssä oleva ehdotus on tarpeellinen askel eteenpäin, mutta lakimuutos on nykymuodossaan hieman vaatimaton. Ehdotuksen mukaan kuluttajaluottojen korkokatto laskettaisiin nykyisestä 20 prosentista 15 prosenttiin. Samalla korkokatto sidottaisiin viitekorkoon, kuitenkin siten, että kokonaisuudessaan korko ei saisi nousta yli 20 prosentin. Viitekorot ovat joka tapauksessa nousussa, eivätkä viiteen prosenttiin nousevat korot ole enää kovin epätodennäköinen tilanne. Lopulta siis uudistuksella saavutettava tosiasiallinen 20 prosentin korkokatto on melkoisen vaatimaton, kun tavoitteena on ollut suitsia taloudellisessa ahdingossa olevien tilanteella hyötyviä luotottajia.

Kuluttajaluottoja koskevan lainsäädännön tarkistamista varten tänä vuonna tuotettu työryhmän mietintö oli erimielinen uudistustarpeista. Esimerkiksi Kuluttajaliitto olisi kannattanut korkokaton laskemista 10 prosenttiin. Korona-aikanahan kuluttajaluotoille asetettiin 10 prosentin korkokatto, ja tätä pidettiin hyvänä. Tämä sääntely tulisi tehdä pysyväksi, ja se tulisi ulottaa koskemaan kaikkia luottoja niiden suuruudesta riippumatta. Kuluttajansuojalakia tulisi uudistaa niin, että se kattaa myös korottomat, kuluttomat ja yli kolmen kuukauden pituiset luotot. Kuluttajaliitto toi lausunnossaan esiin, että pikavippien markkinointi voitaisiin kieltää kokonaan. Itse henkilökohtaisesti yhdyn tähän näkemykseen. Aivan kuten Kuluttajaliitto toteaa eriävissä mielipiteessään, markkinoinnin ongelmana on, että luotto esitetään usein huolettomana tai riskittömänä ja nopeana ratkaisuna kuluttajan taloudellisiin ongelmiin. Luottojen markkinointi on usein myös hyvin tunteisiin vetoavaa, ja siinä hyödynnetään lähes säännönmukaisesti erilaisia kuluttajien käyttäytymisvääristymiä. Markkinoinnin rajoittaminen ja epäasiallisen toiminnan sanktioiminen seuraamusmaksuilla on tervetullut uudistus ja vie askeleen eteenpäin, mutta jos haluamme puuttua todella ylivelkaantuneiden heikkoon asemaan, tällöin kovia voittoja nettoavien pikavippifirmojen toimintaa tulee rajata aidosti eikä vain näennäisesti. Toivoisin, että tätä esitystä vielä eduskuntakäsittelyssä voitaisiin yhteisymmärryksessä tiukentaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

15.30 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Tästä tulee nyt aika yksipuolista, että aina, kun ministeri Henriksson on aitiossa, täytyy vaan suitsuttaa kiitosta, mutta se kai

Punkt i protokollet PR 116/2022 rd

ei ole kovinkaan paha juttu. Ehkä tulee niitäkin päiviä, kun arvostelulle on vähän aihetta. Mutta näin tämä hyvä hallitus on toiminut, me olemme edistäneet nimenomaan tällä sektorilla olevia asioita. Ja olen siitä kyllä kovastikin ylpeä, että olemme pystyneet asioissa näin hyvin etenemään — tämänkin lakiesityksen osalta, vaikka varmasti voisi olla vielä enemmän, mutta kun suunta on selkeä ja se ei ole vain pieni askel eteenpäin, vaan koska tässä isossa kuvassa ollaan menty niin paljon eteenpäin.

Pidän hyvänä, että pikavippien markkinointia laitetaan entistä ahtaammalle. Eikä olisi ollut ollenkaan paha, jos olisimme jatkaneet koronakorkotiellä eli 10 prosentin korkokotolla. Mutta täytyy muistaa, että jossakin kohtaa pikavippi on edullisempi kuin että lunastat luottokortin pientä lainaa varten, jolloin ne toimituskustannukset tulevat kaiken kaikkiaan suuremmiksi kuin pikavippi. Mutta eilen täällä kuulumme, että ratkaisua ollaan rakentamassa, kun hyvinvointialueille tulee lain myötä sosiaalinen luototus mahdollisuudeksi, mikä on erityisen hyvä tähän kaikkeen kokonaisuuteen, ja pidänkin sitä tärkeänä.

Yksi asia, mitä meillä vielä pitäisi kriittisemmin tarkastella, on se, että meillä tavaraa ostettaessa — vaikkapa 400 euron sohvaa — asiakkaalle lykätään käteen 2 000 euron limiitillä oleva luottokortti. Ja tämä on ollut valitettava polku monelle ylivelkaantuneelle, kun sitten tulee käytettyä herkästi se limiitti sieltä, ja sitä kautta ollaan sitten tilanteessa, missä pienillä tuloilla ei sitten pystytäkään niistä maksuista selviämään. Eli osamaksusopimusten tekeminen olisi ensisijaista, kun tehdään ostoksia, eikä niin, että saadaan luottoa enemmän kuin ostos maksaa.

On hyvä, että näille kulutusluotoille laitetaan korkokatto, sillä olemme asuntolainojen osalta edellyttäneet aina suurempaa ja suurempaa omavastuuta. Ja valitettavaa on, että tämä omavastuuosuus katetaan monesti pankkien tarjoamalla kulutusluotolla, ja tässä se vastuullisuustoimi olisi hirvittävän tärkeää — ja siinä mielessä, että nyt kuka sitten tällaiseen järjestelyyn joutuukaan tai on ainoa mahdollisuus saada oma asunto, kun olemme hinnanneet koko ajan suuremmaksi ja suuremmaksi tätä omarahoitusosuutta asuntolainan myöntämisen tarkoituksessa. Raja on tällä hetkellä jo sellainen, että pääkaupunkiseudulla tai muissa kasvukeskuksissa keskituloisella opiskelunsa suorittaneella opintovelallisella ja yhden lapsen vanhemmillä, pariskunnallakin, kestää melko kauan ja on ehkä jopa mahdollonta päästä omaan asuntoon kiinni, kun se omarahoitusosuus on niin korkea.

Aina joskus kannattaisi miettiä, millä tavalla koetamme säädellä — onko meidän säätely sellaista, joka tavallaan vie mahdollisuuksia oman asunnon ostoon, vaikka sillä toki hyvää tarkoitetaan. Mutta, arvoisa puhemies, enempiä puhumatta paras, otetaan tämäkin hyvä askel.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Werning.

15.34 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! On äärettömän helppo yhtyä edustaja Myllykosken äskeisiin kiitoksiin. Ministeri on jälleen tuonut erittäin hyvän hallituksen esityksen tänne eduskunnan käsittelyyn.

On hyvä, että kuluttajaluottojen epäasialliseen markkinointiin puututaan tehokkaammin jatkossa, ja pidän tärkeänä, että markkinointiin tulee muutoksia siten, että katsotaan, mikä on hyvän luotonantotavan vastaista. Näiden uusien, tarkempien säännösten vastaisesta markkinoinnista voitaisiin määrätä seuraamusmaksu.

Pidän ehdottoman tärkeänä myös sitä, että muun muassa pikavippikäytäntöihin tullaan puuttumaan jatkossa tiukemmin. Lisäksi luotonottoon ja maksamiseen liittyen väärinkäy-

Punkt i protokollet PR 116/2022 rd

tösten estämiseksi esitetään tiukennuksia siten, että henkilöllisyyden todentamisvelvollisuuteen puututaan.

Tämä hallituksen esitys on kannatettava ja monelle kuluttajalle erittäin merkityksellinen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

15.36 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä esityksestä. Se on oikean suuntainen, mutta mielestäni tämä korkokatto voisi olla myöskin huomattavan paljon rajumpi, eliikkä nyt se tippuu 20:sta 15 prosenttiin. Tämä on vähän semmoinen hankala asia — riippuu aina, mihin tätä vertaa. Jos minä haluan pelata huoltoasemalla hedelmäpeliä, niin minulla pitää olla joku Veikkaus-kortti siihen, mutta kuten edustaja Myllykoski äsken sanoi, jos ostaa 400 euron sohvan velaksi, niin saa helposti mukaan luottokortin, jossa on 2 000 euron limiitti.

Minä itse näkisin tämän haasteena osalle meidän kansalaisia. Olen itse muutamaa henkilöä jeesannut, jotka ovat vajonneet tämän asian kanssa aika syvälle. Tämä on vähän semmoinen juttu, että yleensä puhutaan, että Suomesta pakenee teollisuutta ja Suomessa ei teollisuudella tahdo nyt mennä hyvin — paperiteollisuudella menee hyvin, mutta minun mielestäni erittäin hyvin menee pikavippiteollisuudella, ja se on sidoksissa myöskin jollakin tapaa perintäteollisuuteen, aivan kuin edustaja Niikko sanoi tuossa aikaisemmin.

Tällaisen pikavipin kautta lähtee helposti velkaantuminen käyntiin. Siitä seuraa ylivelkaantuminen, sitten ne pikavipit siirtyvät jollakin konstilla perintäteollisuuden piiriin ja siten perintäteollisuus saa veivata niitä asioita niin, että ihmiset eivät edes tiedä lopulta, paljonko heillä on velkaa. Minun mielestäni näitä pitäisi rajoittaa vielä tiukemmin. Esimerkiksi perintäteollisuutta pitäisi rajoittaa siten, että jos se perittävä summa on satanen, niin nämä perintämaksut ja korot eivät saisi ylittää sataa euroa, vaan siitä tulisi maksimissaan, korkeintaan 200 euroa. Silloin myöskin näillä luoton myöntäjillä ja maksun antajilla olisi itselläkin suurempi velvollisuus huolehtia siitä, kenelle he velkaa antavat.

Toivoisin vielä tiukempaa rajaa tähän. Tämä olisi niiden edun mukaista, jotka eivät osaa omista asioistaan huolta pitää. — Kiitos. [Pia Lohikoski: Kerrankin samaa mieltä!] — Kerrankin!

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Henriksson.

15.39 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on merkittävä uudistus. Se, joka on ollut täällä eduskunnassa vähän pidempään, muistaa niitä aikoja, kun keskusteltiin siitä, että näitten pikavippien korot saattoivat olla 50 prosenttia, jopa 100 prosenttia, ja muistan sellaisiakin hetkiä, kun ne saattoivat olla melkein 1 000 prosenttia, jos laski vuoden aikana. Eliikkä kyllä me ollaan tultu nyt oikealle tasolle. Ja tämä uudistushan on sellainen, että hallitus tekee tämän juuri sen takia, että haluamme helpottaa kansalaisten tilannetta. Me haluamme suitsia ylivelkaantumista, ja tämä korkokatto, joka nyt tulee, on huomattava, huomattava parannus, ja se on mielestäni niin kuin ”kirkko keskelle kylää”, että se nyt asetetaan siihen 15 prosenttiin. Täytyy myös muistaa, että jos se laskisi vielä enemmän, se saattaisi johtaa siihen, että luotonantajat eivät välttämättä haluaisi myöskään antaa niitä luottoja, koska se ei ehkä kannattaisi. Ja se voisi joh-

Punkt i protokollet PR 116/2022 rd

taa jopa sellaiseen tilanteeseen, että se kuluttaja, joka tarvitsisi sitä luottoa, ei sitä saisi, ja näin ollen tätä ollaan mietitty tarkasti ja tässä on löydetty nyt se kultainen keskitie.

Sitten tästä markkinoinnista. Tässä esitettiin kysymys myös siitä, miksi ei tullut täyskieltoa. No, tässä esityksen valmisteluvaiheessa pohdittiin useita keinoja, pohdittiin myös sitä mahdollista täyskieltoa. Mutta se on myös niin, että kun kaikkiin kuluttajaluottoihin sovelletaan sitten näitä samoja säännöksiä, niin arvioitiin, että se olisi liian rajoittava ilman hyväksyttävää perustetta varsinkin, kun mietitään elinkeinovapautta ja myöskin sananvapautta. Oikeusministeriössä ollaan myös tätä pohdiskelua käyty ja sitten löydetty myös tässä asiassa tämä kultainen keskitie, joka parantaa tilannetta varsin paljon siitä, mikä se nyt tänä päivänä on, ja vahvistaa kuluttajansuojaa ja vahvistaa kaikin tavoin myös sitä, että yritetään välttää sitä, että kansalaiset ylivelkaantuvat. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till ekonomiutskottet.